

Instytut Pamięci Narodowej

[https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/236587,Ewa-Wojcicka-Nigdy-nikt-swiatu-nie-powtorzy-KL-Auschwitz.ht](https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/236587,Ewa-Wojcicka-Nigdy-nikt-swiatu-nie-powtorzy-KL-Auschwitz.html)
ml

28.02.2026, 06:17

Ewa Wójcicka: Nigdy nikt świata nie powtórzy... KL Auschwitz

„Piekło na ziemi”, „fabryka śmierci” – to tylko niektóre określenia KL Auschwitz, niemieckiego obozu koncentracyjnego i zagłady. Tu, w latach 1940-1945, nieludzko gnębiono, katowano, torturowano, poddawano eksperymentom pseudomedycznym Polaków, Żydów, Sinti i Romów oraz osoby innych narodowości z krajów podbitych przez III Rzeszę.

[Auschwitz](#)

27.01

Widok obozu zagłady KL Auschwitz-Birkenau w Brzezince zimą 1945 roku, bezpośrednio po wyzwoleniu (fot. z zasobu AIPN)

Tu człowiek stawał się numerem, tu odbierano mu godność, tu zaprzeczano wszelkim wartościom człowieczeństwa i humanitaryzmu. Dzieci, kobiety, mężczyźni... bez wyjątku! Na bramie witał więźniów obłudny napis: „Arbeit macht frei” („Praca czyni wolnym”), będący parafrazą tytułu książki XIX-wiecznego pisarza Lorenza Diefenbacha.

Organizacja zbrodni

KL Auschwitz utworzono rozkazem Heinricha Himmlera w kwietniu 1940 r., natomiast jego plany przygotowano w Urzędzie Wyższego Dowódcy SS i Policji we Wrocławiu, na czele którego stał

Erich von dem Bach-Zelewski.

Miejsce wybrano nieprzypadkowo. Wcześniej znajdowały się tu koszary wojskowe polskiej artylerii - 20 murowanych budynków i kilkadziesiąt drewnianych baraków. Ponadto w pobliżu funkcjonował węzeł kolejowy, co było istotne dla transportu osadzonych i połączenia z Górnym Śląskiem, Generalnym Gubernatorstwem oraz III Rzeszą. Teren przyległy do obozu nie był zalesiony, co dodatkowo utrudniało podejmowanie przez więźniów ucieczek. Natomiast rzeki - Wisła i Soła - umożliwiały dalszą rozbudowę obozu.

Pierwszy transport 728 więźniów, Polaków, głównie członków organizacji konspiracyjnych, przybył 14 czerwca 1940 r. z więzienia w Tarnowie.

KL Auschwitz kierowany był przez Rudolfa Hössa (od maja 1940 do listopada 1943 r.), a następnie przez Arthura Liebehenschela (do maja 1944). Ostatnim komendantem, do stycznia 1945 r., był Richard Baer.

W kolejnych latach istnienia był systematycznie rozbudowywany. Jesienią 1943 r. teren obozu, rozkazem numer 53/43, został podzielony na: KL Auschwitz I *Stammlager* - obóz macierzysty, KL Auschwitz II-Birkenau - obóz w Oświęcimiu-Brzezince, KL Auschwitz III - *Aussenlager* (podobóz) obejmujący Monowice (Monowitz) oraz 9 innych podobozów, w tym m.in.: Jaworzno, Libiąż, Świętochłowice, Sosnowiec.

W listopadzie 1944 r. przeprowadzono następny podział obozu. W jego wyniku KL Auschwitz I oraz KL Auschwitz II zostały połączone i funkcjonowały pod nazwą KL Auschwitz, natomiast KL Auschwitz III nazwano Monowitz i włączono do niego wszystkie podobozy.

Dyskretnie to urządzono

Od 1942 roku w Auschwitz masowo mordowano Żydów z terenów podbitych przez III Rzeszę w ramach „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej” (*Endlösung der Judenfrage*), tj. planu, którego konsekwencją miała być eksterminacja milionów europejskich Żydów.

Między 17 a 21 stycznia 1945 r. KL Auschwitz opuściło ok. 56 tys. więźniów. W trakcie marszów, na skutek niskiej temperatury oraz tragicznego stanu fizycznego, zginęło ok. 9 tys. z nich (marsze śmierci). Tyle samo chorych, wycieńczonych, Niemcy pozostawili w obozie. 27 stycznia 1945 r., kiedy do obozu wkroczyła Armia Czerwona, w obozie przebywało ok. 7 tys. więźniów, a wśród nich ok. 750 dzieci.

[Czytaj artykuł Ewy Wójcickiej *Nigdy nikt świata nie powtórzy... KL Auschwitz* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Auschwitz

Artykuł